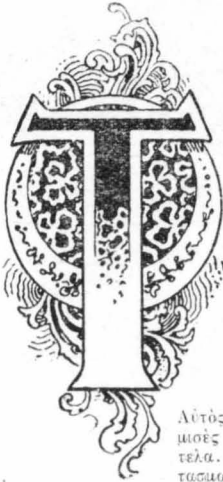

ΕΞΕΝΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ EMILE ZOLA

ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΕΙΝΑ

Η Δευτέρα το πρωί, που πάνε οι εργάτες στο εργοστάσιο τους να δουλέψουν, το βρίσκουν θεόκλειστο και μονακό. Η μηχανή του βουβός, ή μεγάλες ρόδες του άκινήτες, και βαριά μελαγχολία απλώνεται παντού...

Σταμάτησε ολόκληρα το βούρμα της τιμής και άγιας, μα και τραχειάς δουλειάς, οι παλιοί της καρδιάς του γίγαντα αυτού, που λέγεται «εργοστάσιο», σταμάτησαν κι αυτοί για πάντα...

Στην πόρτα του εργοστασίου, ένας φλαμινένος άσπρομαλλής κύριος, με άγαθό και πατρικό ύφος στο πονεμένο πρόσωπό του, λέει άργα, με ύποκοψη φωνή, στους συναγμένους άνήλικα μπροστά του εργάτες:

— Παιδιά μου... Δεν έχει δουλειά γι'... για λίγον καιρό, τέλος πάντων... Σταμάτησαν οι παραγγελίες... Κι' από παντού μού χράσαν οι πελάτες, ζητώντας να τους στείλω τα μισά απ' όσα άρχικώς παράγγειλαν...

Αυτός ο Δεκέμβρης που λογάριζα να βγάλω τις μισές τοὐλάχιστον ζιμιές μου, με χαντάωσε ολόκληρα... Μπροστά μου στέκει το τρομαχτικό φάντασμα της τελεωτικής καταστροφής μου... Πρέπει να σταματήσω για λίγον καιρό τις δουλειές μου...

Παίει λίγο, θάβοντας ένα στεναγμό βαθύ απ' τα γέγρατά του στήθερα. Μα φρίζοντας τη δολή ματιά του στους χλωμούς κι' αμίλητους εργάτες του, που κινιάζονταν άναμεσαύ του με άπελπισια και απόγνωση, τρέμοντας προκαταβολικώς για τόν γυρισμό τους σπίτι τους, δίχως δουλειά και φρονιά γι' αήλιο, τους θανατέπει πάλι με αγαλιά και διστακτικά:

— Κατάλαβανω, ξέρω από φτώχεια, παιδιά μου... Δεν είμαι εγωϊστής... Όσο φρικτή είναι η θέση σας, άλλο τόσο κι' η δική μου... Σας τ' άρχιζομαι... Τη βδομάδα που μ'ος πέρασε, έχασα πέντε τρομαχτικά και τώρα, στις 15 του μηνός, έχω τα γραμμάτια μου έκτεθειμένα, δίχως πένα πενήτορα για να τα ξοφλήσω... Σας πλάω σαν φίλος και σαν πατέρα... Ήθελα να σας υποστηρίξω λίγες μέρες, λίγες βδομάδες ακόμα, μα αήλιο-μεθαίρω θα δεχτώ, δίχως άλλο, τόν κλητήρα, για την άναπόφευκτη κατάσχεση... Παιδιά μου, δεν έχω φρονιά πένα να σας μεράσω... Ούτε καν φρονιά φρονιά...

Ο συγγραφέας του διηγήματος Αιμίλιος Ζολά, στη νεκρική του κλίνη.

Από δάκρυα άρροχολών απ' τα θαλά του μάτια και σκύθοντας το κεφάλι του, απλώνει τρεμολιάς και το ξοραμένο χέρι του. Οι εργάτες, βουβή κι' άκούσιμα τα σκαμμένα τα σκαμμένα πρόσωπά τους, διαβιώνουν από μπροστά του ένας-ένας, σφιγγουν κι' ενιάβεια και λαχτάρα το λιπόσυρο έκκενο χέρι, το όποιο τόσες φορές τους τάσσε — απίτους και τ' απάδια τους — και φεύγουν...

Μεριζοί μένον, Δεν τολμούν ακόμα να πατήσουν στη συμφορά, και κάθονται παράμερα, στριμωγμένοι άναμεσαύ τους, αμίλητοι, με σφιγμένα τα λαβύγγια τους και στεγνά, ξερά τα στόματά τους. Κι' όταν ο άφεντικός τους έβριγε πένα, κωκυθής και γερασμένος δέκα χρόνια μέσα σε μια βδομάδα, από κατεστραμμένος ίσως απ' ό,τι κι' ο ίδιος άπολόγησε, τότε άποφασίζουν κι' αυτοί, ένας-ένας πάλι, να γυρίσουν σπίτι τους με χέρια κρεμασμένα, με βήματα σερνάμενα, με γόνατα λυγισμένα...

Ο θάνατος φωλιάζει στις ψυχές τους...

II

Όχτώ μέρες τώρα γυρίζει άνόφερα στους παγωμένους δρόμους ο εργάτης, ψάχνοντας για δουλειά. Γυρίζει από πόρτα σε πόρτα. Προσφέρει τα μπράτσα του, προσφέρει τα πόδια του, γυρίζει μια άποσδήποτε δουλειά, όποια και νάνα, όσοδήποτε σκληρή, όσοδήποτε ταπεινωτική — μια είναι ποτέ της ταπεινωτική ή Άγία δουλειά: — και κανέναν δεν τόν δέχεται. Όλες ή πόρτες του κλείνεται κατάμουτρα με άσπλαχνία. Έργοδότες κι' εργάτες βροχονται στο ίδιο όλοιο τους άπείθερό επίπεδο...

Η κρίσι του τοκάζει όλους και κρύφτηκε στα τριόβαθα το χοήμα. Είπε άναδρο, το χοήμα, και φοβάται...

Ύστερα από όχτώ μέρες, το βράδυ της έννάτης μέρας, ο εργάτης, τσοκισμένος πένα απ' το μάτιο κι' έξαναλητικό περπάτημά του, ξαναγυρίζει σπίτι του με χέρια άδειανά. Τόν μούσκεψε ως τα κόκαλα το άπαίσιο νερόγινο και έγινε βουτηγμένος στην παγωμένη λάσπη ως τα γόνατά του, που τρέμουν τώρα απ' τόν πόνο, απ' το κορό κι' απ' τήν κούραση...

Τόν θερίζει ο βορράς, μα ο εργάτης δεν τόν νοιάζει. Άνυσσάμενος χιονοστρόβιλος τόν στραβώνει, μα το μυαλό του δεν άνησυχεί γι' αυτό. Όχι!...

Το μυαλό του είναι άπορροφημένο απ' τη θλιβερή και φρικτή σκέψη πως ξαναγυρίζει κι' αυτή τη βροδιά στο σπίτι του, δίχως δουλειά και δίχως φρονιά.

Η πένα θροναίστηκε στο σπιτικό του!...

Από λίγες μέρες τώρα έλειψε ολόκληρα και το φρονιά άκούσι. Τα παδάκια του κλάινε και φρονιάζουν όλημερίς:

— Μητέρα, φρονιά!...

Η γυναίκα του, τριάντα χρόνων στα ληξιαρχικά βιβλία, μα τζήντα στην πραγματικότητα, την άμειλικτή της στερημένης ζωής, άσχημη, άναμαλλάρα, κίτρινη σαν μαρμαριμένη και βρομιάσκη λεπτοφύλλαδα, κουρελιάρα, με κατσάρια δίχως σόλες στα κοκκαλιάρικα και οξυθρωμένα πόδια της, ξεροκαταπίνει κάθε τόσο λυγομένη απ' την πείνα, και βγαίνει, κάθε τόσο πάλι, στην έξωπορτα της χαμοκίλλας της, σπρωγμένη από μια κρυφή έλπίδα...

Μήπως;...

Μήπως βρήκε δουλειά ο άντρας της επί τέλους;...

Κάποτε φτάνει κι' αυτός, από σκαπότος, από κωκυθής, από μαρμαριμένος από γέτες. Βροδιάρα της πείνας! Φάντασμα, στοιχείο του έαυτού του. Τους ύποσχέθηκε σπίτι, το πρωί, πως άίγορα το μεσημέρι θ' άλειθαν φρονιά ή μονοδιασμένες απ' το κρητικό μασέλλες της γυναικάς του και τόν παιδιών του...

Μά τώρα;...

Τώρα ήρθε το βράδυ, άήλιο πέφισε άδικα το μεσημέρι. Ο πατέρας γράσε. Κι' η φλαμινένη του ματιά δίνει τη φρικτή απάντηση στα θαλά απ' την άγνοια μάτια της γυναίκας του, που τόν ρωτάει με λαχτάρα, λές και είναι κρεμασμένη η ζωή της απ' τα χείλη του:

— Δεν βρήκες δουλειά; Δεν έφερες φρονιά; Φτώχέ μου άντρα!... Τι θα πής. Θεέ μου, στα παιδιά;... Τι ιστορία θα πλάσης πάλι με το μυαλό σου, για να τα κίνης να σωπάσουν;... Θερίζονται απ' την πείνα τόσες μέρες... Πώς θα μιλής μέσα;... Πώς θα σ' άντικρύσουν;... Και πως θα τ' άντικρύσουν;... Τι θα τους πής. Θεέ μου;...

Ο εργάτης, ο άντρας της, την κεντρίζει βουβός. Μιλιά δεν βγαίνει απ' το στόμα του. Σκύθοντας το κεφάλι του ακόμα πιο πολύ, σε σημείο που το άσπρο πένα σαγόνι του ν' άκουμπάει στο βυθολό του στήθους, παραμερίζει με το άπνο χέρι του τη γυναίκα του και δρασκελίζει με προσπάθεια το κατώφλι της έξωπορτας...

III

Γύρω στο δίχως κάρφωνα κουτσολόφο μαγαζάκι, είναι στριμωγμένα

τα παδάκια του εργάτη. Η στάχι είναι πιο παγωμένη ίσως απ' τόν παγωμένο βούρμα του σοκακιού τους, μα ή ιδέα τ' κάνει να τη νομίζουν παρωμένη, κι' απλώνουν τα ξυλασμένα και κόκαλα απ' το κρηό χεράκια τους, ζητώντας να ζεσταθούν.

Άλλοτε φοβόντουσαν σαν ξιμεναν μοναχά τους. Τώρα, κι' αυτά δεν ξέρουν τί έχουν. Έσβησε ο φόβος μέσα τους απ' τη στιγμή που άναψε και κέρωσε η πείνα. Στριμωρομυρίζουν άναμεσαύ τους:

— Τι έγινε ή μητέρα μας;

— Τι έγινε ο πατέρας και δεν γράσε ακόμα;

— Λείπει όλη μέρα... Ψάχνει για φρονιά.

— Θα φέρη;...

— Θα φέρη τάχα;...

Το κλείσιμο της έξωπορτας σταματάει τόν παραχατικό διάλογο. Η ξεροθαλωμένες πλάκες της αήλης άνασηρόνεται απ' τα διστακτικά βήματα τόν γονεϊών, και ξαναπέφτουν πάλι άπότομα στις θέσεις τους, πτωλίζοντας με βούρμα τα πόδια τους.

Η πόρτα της κωμοροφίας άνοίγει και δύο στοιχάει — οι γονεΐς — φαίνονται στο κατώφλι της. Έξη-όχτω ματάκια, ξαναμμένα απ' τόν πυρετό της πείνας, κωρρώνονται στα άδεια χέρια τους κι' άμείσως ξαναπέφτουν μηχανικά στην κρηά στάχι του όργανού από φωτιά και ζεστασιά μαγαζιού τους... Κι' ενώ ο πατέρας ρίχνει μια ματιά άπελπισμένη στη γυμνή από ρούχα κι' έπιπλα κωμοροφία, ψάχνοντας νάβρη κάτι λησιμονημένο κωροαντικείμενο, κατάλληλο για το ένεχυροδανειστήριο, κι' ενώ ή μάνα σφιγγει στην πονεμένη άγκαλιά της τόν μαρμαμένο και κατακάρυνο Βενιαμίν της οικογενείας, το μεγαλύτερο παιδί της ρωτάει με φωνή παραπονή και κλαμμένη:

— Γιατί, μαροφία μου, με πονάει έτσι το στομάχι;... Μανούλα μου, πεινώ!...